

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

Apie Nidos meno koloniją ir santykių estetiką

2012-10-03

ŽURNALAS: KULTŪROS BARAI

TEMA:

AUTORIUS: Kęstutis Šapoka

DATA: 2012-10

Apie Nidos meno koloniją ir santykių estetiką

Kęstutis Šapoka

Nidos meno kolonija, Nidos meno kolonijos strategija, Nidos meno kolonijos veikla, Meno kolonija

Nidos meno kolonija oficialiai atvėrė duris 2011 m. pavasarį ir per maždaug pusantrų metų tapo aktyvia šiuolaikinio meno scenos dalyve. Daugelį meninink(i)ų dažniau galima išvysti kokios nors parodos atidaryme ar seminare Nidoje negu solidžių šiuolaikinio meno institucijų projektuose didžiuosiuose Lietuvos miestuose. Kita vertus, jau dabar pasigirsta balsų, kad Kolonija, nepaisant jos atvirumo, tampa elitizuota erdve, besiorientuojančia į sostinės kontekstą ir garsias pavardes. Apie Kolonijos strategiją, veiklą ir iššūkius, su kuriais susiduriama, kalbėjomės su Nidos meno kolonijos meno direktoriumi Vytautu Michelkevičiumi.

Kęstutis Šapoka: *Kolonijos idėja buvo puoselėjama beveik du dešimtmečius. Kai daugiau nei prieš dešimtmetį, dar būdami studentai, atvykome atlikti praktikos, čia stūksojo niūrūs sovietiniai plytiniai angarai – Nidos „pramoninio“ priemiesčio reliktai. Dabar kolonija iš esmės pasikeitusi, tiesa, vienas angaras dar likęs ir dabar naudojamas rengti parodoms... Įdomu būtų sužinoti Nidos meno kolonijos priešistorę – kada ir kokiomis aplinkybėmis Vilniaus dailės akademija gavo tuos pastatus, kaip atsirado dabartinė Nidos meno kolonijos ir rezidencijų programa?*

Vytautas Michelkevičius: VDA Nidos meno kolonijos krikštatėviu galima laikyti Arvydą Šaltenį, išpuoselėjusį šią idėją. Jo pastangomis Vilniaus dailės akademijai pavyko buvusius sandėlius (produktų „bazę“) įsigyti 1999 m. O nuo 2000 m., truputį paremontavus sandėlius ir administracines patalpas, pradėjo veikti studentų kūrybinės dirbtuvės. Aišku, tik vasarą, nes sąlygos buvo atšiaurios, patalpos šaltos ir drėgnos. Bet vis tiek čia jau spėjo per praktikas padirbėti ne vienas tūkstantis studentų.

Rekonstruoti sandėlius pasitaikė galimybė, pasitelkus Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansus. Projekto pradžia – 2009 m., Nidos meno kolonija atidaryta 2011 m. pavasarį. Rekonstrukcijos projektą pavyko realizuoti sutelktomis VDA darbuotojų pastangomis ir pritraukus resursų iš skirtingų šaltinių.

Ar skelbtas tarptautinis konkursas? O gal prioritetas buvo teikiamas Lietuvos architektams?

Konkurse dalyvavo aštuonios Lietuvos architektų studijos. Pasirinktas Algimanto Kančo studijos projektas, kuris, beje, buvo pripažintas geriausiu 2011 m. viešosios paskirties pastatu Lietuvoje. Užduotis nebuvo iš lengvųjų, nes projektas turėjo atitikti daug architektūrinių estetinių ir kitokių reikalavimų, keliamų pastatams, statomiems Kuršių nerijos nacionaliniame parke. Manau, architektams pavyko darniai susieti Neringos tradicinės architektūros bruožus su šiuolaikinėmis architektūros tendencijomis. Svarbu ir tai, kad atsižvelgta į menininkų poreikius – erdvės pritaikytos kūrybai, o tuo pasigirti gali anaipol ne visos tarptautinės rezidencijų programos. Beje, interjere išlaikyta ir vietos specifika – industrinės architektūros elementai (betoninės plieniu sutvirtintos kolonos, rampa ir t. t.) primena ankstesnę pastatų paskirtį, o kartu flirtuoja su šiuolaikinių loftų interjeriais. Taigi iš išorės pastatas atrodo kaip tradicinės medinės Neringos architektūros interpretacija su skandinavišku prieskoniu, o viduje plyti šiuolaikiniam menui tinkama erdvė. Ypač išsiskiria menininkų rezidencijos – kai kurių aukštis nuo grindų iki lubų yra 10 metrų ir tai suteikia išskirtinį erdvės pojūtį. Menininkai juokauja, kad atsikeli ryte ir jautiesi kaip bažnyčioje.

Kokias funkcijas šiuo metu atlieka Nidos meno kolonija? Atostoginę, rezidencinę, edukacinę? Kokia yra Meno kolonijos struktūra ir veiklos gairės?

Pagrindinės veiklos sritys yra meno edukacijos projektai ir tarptautinė menininkų rezidencijų programa. Stengiamės suteikti palankias sąlygas šiuolaikinio meno kūrėjams, dizaineriams, architektams ir studentams. Taip pat svarbu užtikrinti glaudžius ryšius tarp menininkų. Kolonijoje susikuria laikinos bendruomenės, kurios kartu ne tik aptaria idėjas, randa bendrą interesų, bet ir gaminasi pietus.

Edukacija – tai daugiausia kūrybinės dirbtuvės studentams arba tam tikros srities profesionalams. Taip pat vasaros/žiemos mokyklos, konferencijos, seminarai. Kolonijoje per trumpą laiką galima nuveikti tikrai daug, nes aplink nėra miesto kultūros su įvairiais traukos objektais, todėl lengviau susikoncentruoti į studijas ir kūrybą. Atokvėpiui smagu vaikštinėti po mišką ar prie jūros, kad smegenis prapūstų gaivus Neringos vėjas. Edukacijos projektai čia taip pat įgauna savitą ritmą, nes studentai kartu su dėstytojais gyvena viename pastate, bendrauja prie laužo, gamina valgių, vakarieniauja kartu. Tad greta tradicinių paskaitų čia vyksta ir vadinamoji kasdienybės edukacija.

Kadangi kolonija yra atokioje vietoje, be to, kurorte, tai „atostogos“ irgi yra svarbus aspektas, bet čia jos įgauna kiek kitokią formą. Tam apibūdinti labai tinka angliškas žodis *retreat* – lietuviškas atitikmuo būtų *vienuma*, *atsitraukimas* nuo įprastinės veiklos, nuo miesto sumaišties ir galimybė susikoncentruoti į kūrybą. Pavyzdžiui, rugpjūtį (atrodytų, tinkamiausią mėnesį atostogoms) pas mus rezidavusi kino teoretikė ir tyrėtoja Cecile Tourneur iš Paryžiaus VIII universiteto čia parašė savo disertacijos

apie vaizdo ir balso santykį Jono Meko filmuose beveik 100 puslapių...

Ar Kolonijos komanda iš anksto turėjo labai aiškią veiklos strategiją, ar ėmėtės eksperimentuoti?

Turėjome veiklos gaires, tačiau jos buvo popierinės. Labiau kliovėmės intuicija. Pagrindiniai tikslai buvo ir yra skatinti tarptautinius Lietuvos ryšius tiek meno edukacijos, tiek kūrybos lygmenimis. Sukurti palankias sąlygas šiuolaikinio meno kūrėjams, dizaineriams ir architektams.

Pirmieji metai buvo iš tikrųjų eksperimentiniai, nes reikėjo ne tik sukurti meno ir edukacijos programą, bet ir aprašyti įvairias taisykles, inicijuoti procesus, sugalvoti, koks bus konkrečios funkcijos turinys. Antrus metus dirbame jau stabiliau, nors tobulinti dar tikrai turime ką. Kviečiame kuratorius, kultūros vadybininkus, prodiuserius iš šalies, kad jie pasiūlytų ir įgyvendintų savo projektus.

Be to, Lietuvoje nebuvo specialistų, turinčių darbo su tarptautine menininkų rezidencijų programa patirties, tad kartais turėjome „išradinėti dviratį“. Šiais metais pasikviesime keletą konsultantų iš užsienio, kad padėtų toliau plėsti programą.

Kuo Nidos meno kolonija panaši į analogus Europoje ir kuo yra (ar galėtų būti) išskirtinė?

Važiavome į rezidencijas (daugiausia Šiaurės šalyse) dar iki Kolonijos atidarymo, kad suformuluotume užduotis architektams, aiškinomės, ko iš tokių kūrybos dirbtuvių tikisi menininkai. Dalyvavome įvairiuose seminaruose, rezidencijų tinklų susitikimuose ir kaip klausytojai, ir kaip pranešėjai.

Ėmėmės iniciatyvos, kad atsirastų atokių meno centrų ir rezidencijų Baltijos ir Šiaurės šalyse tinklas, kurio vienas iš pagrindinių tikslų – mokymasis, dalijantis patirtimi, kaip plėtoti šiuolaikinio meno centro veiklą periferijoje, kaip užmegzti ryšį su vietos bendruomene. Į tinklą pakvietėme Islandijos, Suomijos, Švedijos, Estijos ir Latvijos panašaus pobūdžio centrus. 2012 m. gegužę surengėme simpoziumą, kuriame dalyvavo 40 kuratorių, direktorių, menininkų. Jie diskutavo, kaip pagyvinti centrų periferijoje veiklą. Rengiamos ir stažuotės kituose kraštuose, minirezidencijos kuratoriams, nes šie žmonės, padedantys menininkams, dažnai pamirštami. Projekto fotodienoraštį galite pavartyti <http://remotenet.nidacolony.lt>.

Vienas iš pagrindinių Nidos meno kolonijos išskirtinumų yra tai, kad esame edukacinės įstaigos dalis. Tai leidžia pasinaudoti gerokai didesniais resursais (pvz., profesūros sukauptą patirtimi) ir VDA tinklais. Atsiranda glaudus ryšys tarp rezidentų, profesorių ir studentų. Studentai bendrauja su užsienio menininkais ir studijos įgauna tarptautinį matmenį. Kūrybines dirbtuves rezidentai rengia ne tik Nidoje, bet ir nuvažiuoja į Vilnių, Kauną.

Europos mastu mūsų kūrėjų rezidencija yra vidutinio dydžio (vienu metu čia gyvena ir kuria nuo 5 iki 15 menininkų), tačiau edukacinės funkcijos padaro ją solidžiu meno kompleksu. Ne tik Europoje, bet ir pasaulyje ne tiek daug aukštųjų mokyklų turi rezidencijų programą (vienas iš tokių yra *Banff* centras Kanadoje).

Ar toks rezidencijų centras yra pirmas Lietuvoje?

Tokio pobūdžio centras yra pirmas visose Baltijos šalyse. Nuolat veikiančią rezidencijų programą nelengva išlaikyti, nes tai reikalauja daug darbo ir resursų. Lietuvoje keletas organizacijų kartais rengia trumpalaikes rezidencijas. Estijoje jau daugiau kaip 10 metų veikia meno ir socialinės praktikos centras (MOKS), įsikūręs kaime, turinčiame 500 gyventojų.

Kokios pakraipos menininkams teikiate prioritetą? Kiek suprantu, nesate „tradicinių plenerinių“ dailininkų kolonija? Koks procentas užsieniečių ir lietuvių reziduoja Nidos meno kolonijoje?

Kadangi per metus priimame didelį skaičių rezidentų, tai specializuotis negalime. Durys atviros visų sričių šiuolaikinio meno kūrėjams, dizaineriams, architektams, kritikams, tyrėjams ir kuratoriams.

„Pleneras“ yra sudėtinga sąvoka šiais laikais. Mes daugiau gilinamės į tradicijos interpretacijas, tad „plenero“ formatas gali būti peržaiestas vienoje iš kūrybinių dirbtuvių. Galima sakyti, kad dirbame „laboratoriniais“ principais – suvažiuoja grupė kūrėjų ir dirba, sutelkę dėmesį į tam tikrą temą. Kartais išeina į gamtą atlikti vadinamųjų „lauko tyrimų“. Jei „plenerą“ suprastume kaip menininkų atitrūkimą nuo miesto aplinkos į kaimo ramybę, tai kolonija būtų ideali vieta bent trumpam pakeisti gyvenimo būdą. Jau XIX a. visoje Europoje menininkai bandė iš industrinių miestų ištrūkti į kaimus ar kurortus ir ten kurti. Nida turi tiek kaimo, tiek kurorto bruožų. Gal net daugiau kaimo, nes kurortas ji būna tik 3 vasaros mėnesius.

Per pusantrų metų turėjome beveik 90 rezidentų, Nidoje praleidusių nuo vieno iki keturių mėnesių, iš jų apie 75 proc. sudarė užsieniečiai, nors sąlygos pateikti paraiškas yra visiems vienodos. Net kai rezidencija yra su stipendija, nelengva prisikviesti lietuvius. O užsieniečiai mielai važiuoja ir be stipendijų. Manau, taip yra todėl, kad Lietuvoje yra mažai laisvųjų menininkų, kurie galėtų mėnesiui ar ilgiau ištrūkti nuo kasdienių darbų. Be to, nėra paplitusi ir rezidencijos – kaip vietos, kur susikoncentruotum kūrybai – samprata. Žinoma, prisideda ir požiūris, esą, jei vyksti į rezidenciją, tai norisi į Vakarus. Tačiau kartais atsitinka taip, kad ten rezidentas atsiduria vienas išnuomotame bute su studija ar be jos ir turi elgtis, kaip išmano. O Nidoje susiburia laikina bendruomenė – rezidentas gali, jeigu nori, mėgautis vienatve, tačiau bet kada galės įsitraukti į bendrą Kolonijos rengiamą programą.

Rezidencijos kaip ir edukaciniai projektai vyksta ištisus metus, stengiamės įpūsti daugiau kultūrinės energijos į Nidos gyvenimą būtent ne sezono metu. Iš pradžių abejojome, ar sulauksime paraiškų žiemos sezonui, bet jų gauname pakankamai ir vasario, ir rugpjūčio mėnesiams. Konkursas būna nemažas – nuo 2 iki 5 paraiškų į vieną vietą. Menininkai rašo motyvuotas paraiškas, pavyzdžiui, nori patirti žiemą atokioje vietovėje, kur daug rūkų ir mažai šviesos, nes to reikia dabartiniam jų projektui.

Per metus Kolonijoje gyvena ir kuria arba dalyvauja edukaciniuose renginiuose apie 300 studentų iš Lietuvos ir užsienio, priimame apie 300 dalyvių į kitus projektus.

Minėjote, kad vienas pagrindinių prioritetų yra bendravimas, ryšiai tarp menininkų.

Siekiate suburti laikinas bendruomenes. Kiek supratau, Jūs tai vertinate ypač pozityviai. Tačiau aptarkime kolonijos politikos, strategijos ir institucinių madų santykį. Jūsų minėtas „bendruomeniškumas“ dabar yra tiesiog labai populiarus, „ant bangos“ šiuolaikinio meno kontekste. Kad būtum „aktualus“ menininkas, patartina būti komunikabiliam ir orientuotis į „santykių estetiką“. Tačiau kartu atsiranda ir šiokia tokia institucinė prievarta, nes tie, kuriems toks daugeliu atvejų apsimestinis bendravimas nepriimtinas, iškrinta iš dabar madingo formato, iš „aktualios“ sistemos... Paradoksas tas, kad „neįpareigojantis bendruomeniškumas“ ir „sėdėjimas prie laužo“ nejučia sukuria atitinkamas taisykles, kurioms būtina paklusti.

Viena vertus, esi teišus, kad neįpareigojantys bendruomeniniai vakarai sukuria taisykles ir dalyvavimo diskursą, jei tu nedalyvauji – jautiesi nevisavertis. Antra vertus, lemia kiekvieno menininko pasirinkimas. Jei turi pakankamai motyvacijos ir valios, tai tiesiog lieki savo studijoje ir dirbi užsidaręs. Mes rezidencijos aprašyme kviesdami menininkus skelbiame, kad čia jie galės kurti vienumoje arba dalyvauti neįpareigojančioje menininkų bendrijoje. Tad būna menininkų, kurie labiau dalyvauja ir patys imasi veiklos, bet būna ir tokių, kurie intensyviai kuria, neišlįsdami iš studijos.

„Santykių estetika“ yra svarbi tam tikrame kontekste, bet mes menininkų socializacijos nevadiname menu, tad ir neturime šios problemos. Architektūriškai kolonija yra suprojektuota taip, kad visi galėtų susitikti bendroje erdvėje, bet prireikus galėtų sugrįžti į savo erdvę. Be to, ir pavadinimas kolonija nurodo į bendruomenę, menininkų buvimą kartu. Ši tradicija Nidoje gyva nuo XIX a., taigi mada to nepavadinsi. Kolonija remiasi istorija, šiuolaikiškai ją interpretuodama.

Įdomu, ar tokia „estetika“ Nidos meno kolonija remiasi principingai, ar svarbiau tiesiog atsiliepti į institucines madas? Tada kyla esminis ideologinis klausimas – ar Jūsų institucijai edukaciniu požiūriu svarbiau tiesiog nuolat atliepti pagrindinei srovei priklausančių institucijų diktuojamas tendencijas, nesigilinant į jų esmę, ar siekiate kokių nors savo išsikeltų specifinių ideologinių ir edukacinių tikslų, ypač kaip VDA padalinys? Koks yra Nidos meno kolonijos santykis su VDA edukacine politika? Ar šiuo atžvilgiu Nidos meno kolonija turi išskirtinį „savo veidą“? Gal šiandienos kontekste toks klausimas apskritai yra beprasmiškas?

Manau, kalbėti apie kokią nors pagrindinę srovę (*mainstream*) Lietuvos kontekste yra sunku, reikėtų žiūrėti plačiau, bent Baltijos mastu. Antra vertus, net gretimi miestai (pvz., Varšuva) nieko nežino, kas pas mus vyksta.

Būtų įdomiau atsakyti į klausimą apie edukacinę politiką. Kartais juokaudamas vadinu koloniją penktuoju VDA fakultetu, kur vyksta edukaciniai eksperimentai. Mūsų vienas iš siekių yra mažinti VDA „departamentalizaciją“ arba susiskirstymą į uždaras katedras pagal siauras sritis. Ir tai vyksta gana natūraliai, nes vienu metu vyksta keletas praktikų ir studentai susitinka ne tik prie bendro pietų stalo, bet nueina pasiklausti ir „ne savo srities“ dėstytojų.

Be to, mes teikiame pirmenybę tarptautinėms praktikoms. Pavyzdžiui, šią vasarą menininkas Ernestas Truely iš Estijos kūrybines dirbtuves „Performansas prieš kamerą“ vedė VDA, Latvijos akademijos ir Estijos kino akademijos studentams. Kasmet veikia tarptautinė teminė vasaros mokykla, čia atvyksta dėstytojai ir studentai iš 3-4

užsienio akademijų. Metaforiškai kalbant, Kolonija yra medija, kuri padeda susisiekti skirtingiems dėstymo ir mokymosi stiliams. Rezidencijų programa irgi neatmeta edukacinio aspekto. Pavyzdžiui, menininkai kartu su kuratoriais diskutuoja apie savo inspiracijos šaltinius, dalijasi idėjomis.

Gal galėtumėte plačiau papasakoti apie įdomesnius, įsimintinesnius projektus?

Vienas iš Kolonijos dvasių ypač gerai atspindinčių mūsų renginių yra kasmetinis simpoziumas *Interformatas*. Menininkai, kuratoriai, tyrėjai 4-5 dienas kartu kuria ir diskutuoja kokia nors specifine tema. Jau įvyko du renginiai ir suplanuoti dar du dvejiems metams į priekį. Į juos susirenka apie 40 meno ir kultūros profesionalų. Pirmojo potėmė buvo „Peržaidžiant tarpdiscipliniškumą“, antrojo – „Atokumas ir šiuolaikinis menas rezidencijų ir meno centruose“. Norintiems patirti renginio dvasių pacituosiu pirmojo simpoziumo pasveikinimo žodį: „Sveiki atvykę į nesibaigiantį įvykį – čia performansą, čia paskaitą, čia krepšinio rungtynes, čia transliacijas iš pirties, čia performatyvias diskusijas, čia išvykas į renginius ir vietas su menininkais, čia diskursyvią vakarienę, čia vaidmenų žaidimus, čia interaktyvų bufetą, čia ekraną, čia įsivaizduojamą kartografiją, čia dirbtuves, čia arbatos ritualą, čia lėtą skaitymą, čia garso masažą, čia žinių dalybas, čia knygos startą, čia kritinę pirtį, čia orientacinę išvyką, čia konceptualius linkėjimus. Nida garsėja kaip žavus kurortas Baltijos jūros pakrantėje. Mes norime sukurti jai naują tapatybę – tarpdisciplininės vietos, kur iš naujo išrandamas menas, tyrimai ir mokslas.“ Apie šiuos ir kitus renginius daugiau pasiskaityti galite čia <http://nidacolony.lt/lt/projektai>.

Pradedame naują projektą, kuris vadinasi „Apie svetingumą ir perkraustymą“ (gana sunku išversti iš anglų kalbos *On Hosting and Displacing*). Jį vykdome su maža meno akademija ECAV Šveicarijos Alpėse. Ten aplinka turistinė kaip ir Nidos, o tarpusavyje diskutuosime apie vietos ir turistų santykį, apie menininkų perkėlimą į vis naujas vietas ir jų santykį su tomis vietomis, apie inspiracijas, teikiamas gamtos. Vienu žodžiu, tai bus projektas apie kritinį turizmą: apie tai, kaip peizažas keičiasi nuo turistų ir menininkų žvilgsnių, kokia žvilgsnio galia, koks yra svečio ir šeimininko santykis, ir t. t. Verta paminėti, kad šiuolaikinis turizmas XIX a. atsirado būtent Šveicarijoje, kai į ją pradėjo keliauti britai, savo žvilgsniais „kolonizavę“ kalnus. Kitaip sakant, turistų žvilgsnis ir žavėjimasis kalnais pakeitė net ir vietinių požiūrį į juos – anksčiau laikyti apribojančiu ir trukdančiu veiksniu, jie tapo pasigėrėjimo ir traukos objektais. Panašiai buvo ir Nidoje, kur XIX a. smėlis buvo tikras „priešas“, o vėliau tapo turistų traukos objektu.

Stebint iš šalies, Nidos meno kolonija, iš pažiūros įsikūrusi periferijoje, primena avilį, o veiklos intensyvumu (rengia parodas, seminarus, turi interneto puslapį, leidžia žurnalą) jau pretenduoja į savotišką šiuolaikinio meno, tiek reprezentacijos, tiek edukacijos atžvilgiu, centrą. Ar Meno kolonija yra labiau VDA padalinys, ar kur kas platesnes funkcijas atliekantis centras?

Nidos meno kolonija yra VDA padalinys, bet jo funkcijos yra daug platesnės negu VDA atliko iki Kolonijos atidarymo. Pavyzdžiui, rezidencijų programa yra visiškai nauja funkcija, todėl galima sakyti, kad prasipletė ir VDA funkcijos. VDA Nidos meno kolonija laiko save atvira organizacija, kuri rūpinasi edukacijos ir šiuolaikinio meno inovacijomis. Todėl visiškai natūraliai, kviesdama kuratorius ir atrinkdama menininkus

rezidentus, formuoja savo požiūrį į šiuolaikinį meną. Kolonija vis dar labai jauna, tad jos pozicija yra dinamiška, kintanti, manau, po dvejų metų, kai baigsis mano kaip meno direktoriaus kadencija, bus galima tą įvardyti konkrečiau. Mūsų leidžiamas žurnalas reflektuoja ir kuria kritinį meno kolonijos ir pačios Nidos diskursą.

Periferija turi svarbią savybę – leidžia atsitraukus, iš tam tikro atstumo pažvelgti į Lietuvos šiuolaikinį meną. Iš pradžių nemažai kolegų skeptiškai vertino galimybę, kad šiuolaikinio meno ir edukacijos centras sėkmingai veiktų regione. Tačiau požiūris po truputį keičiasi, ypač kai skeptikai patys čia apsilanko ir patiria *atsitraukimo* poveikį. Kuo daugiau keliauju po Europą, tuo daugiau pamatau meno centrų, sėkmingai veikiančių tarptautiniu mastu, nors įsikūrusių visiškoje provincijoje.

Ne kartą teko girdėti, kad Meno kolonijai svarbus santykis su vietiniu kontekstu (kiek žinau, pretendentai į rezidentus, rašydami projektus, taip pat turi atsižvelgti į šį aspektą). Kita vertus, dėl formato (labiau susijusio su šiuolaikiniu menu ir VDA tikslais) Meno kolonija pasmerkta jaustis svetimkūniu vietinėje (bet kurioje) bendruomenėje, kuri gyvena laikydamasi savo tradicijų. Pradžioje minėjau, kad atsiranda ir šioks toks elitiškumo siekis. Pažįstu vietinių menininkų, kurie Nidos meno koloniją vadina „arogantiškų vilniečių inkluzu“ arba tiesiog „išbraukia“ ją iš Neringos „žemėlapio“.

Įdomu, ar vyksta kokia nors gilesnė sąveika su vietine bendruomene? Argumentą, kad atvažiuavę menininkai nusiperka bulvių Maximoje ir nuo to vietinė bendruomenė turtėja, šįkart atmeskime (vis dėlto labiau turtėja nevietiniai prekybos centro savininkai). Galbūt rengėte kokius nors projektus, skirtus užmegzti ryšiams su vietine bendruomene? Galbūt domėjotės, kiek Nidoje yra vietinių menininkų, gal bandėte kokiais nors būdais įtraukti ir juos į bendrą veiklą? Koks, Jūsų manymu, Meno kolonijos santykis su vietiniu kontekstu ir vietinio konteksto su Kolonija?

Ačiū už taiklų klausimą. Viena vertus, mes esame svarbus profesionaliojo meno centras, reikalingas ir vietos bendruomenei, antra vertus, esame svetimkūnis. Neringoje gausu mėgėjiško meno ir folkloro kultūros (taip pat ir profesionalios), reikia džiaugtis, kad daug vietinių žmonių įtraukiama į ansamblius ir folklorinius renginius. Tačiau prie tokio pobūdžio veiklos mes neturime galimybių prisidėti, nes orientuojamės į profesionalius vizualiuosius menus. Dėl to kartais sulaukiame vietinių institucijų priekaištų. Iš esmės kultūros poreikį čia patenkina vietinis kultūros centras. Todėl mes turime galvoti ką kitokio ir kitaip galėtume pasiūlyti vietiniams gyventojams, nes norime tapti ir Nidos bendruomenės dalimi.

Nuomonė, kiek turėtume investuoti laiko ir resursų, megzdami ryšius su bendruomene, keitėsi ir vis dar keičiasi. Šiaip ar taip, suartėjimas vyksta natūraliai. Pavyzdžiui, ne vienas menininkas užrašinėjo istorijas, išgirstas iš vietinių gyventojų, ir pagal jas daug ką sukūrė (juos galima pamatyti mūsų žurnale ir interneto puslapyje). Ne sezono metu rengiame kino vakarus, kur nidiškiams nemokamai rodome filmus. Vienas iš ryškesnių mūsų projektų su vietine bendruomene buvo „Pasakojant Baltiją“. Jį įgyvendinome kartu su Kaliningrado šiuolaikinio meno centru. Abiejose vietose menininkai iš nuolatinių gyventojų rinko istorijas, susijusias su jūra ar mariomis, ir pagal jas kūrė. Po to kolonijoje buvo surengta paroda ir bendra vakarienė.

Tiek mūsų rezidentai, tiek studentai rengia įvairias kūrybines dirbtuves moksleiviams ir Neringos meno mokyklos mokiniams (jos jau vyko apie 10 kartų). Be to, kiekvieną vasarą rengiame studentų parodas.

Savo rezidentus stengiamės įtraukti į pagrindinius tradicinius renginius (pvz., Užgavėnės ir pan.).

Vis dėlto esame profesionalaus meno centras, tad mūsų rezidentų kūryba dažnai nesuprantama vietiniams. Iki šiol savęs klausinėjam, kiek turėtume investuoti, kad ją išaiškintume, ar tiesiog reikia liautis dėl to jaudintis ir siūlyti vietinei bendruomenei tokią kultūrą, kokią ji geriau supranta. Ši problema opi visiems šiuolaikinio meno centrams, įsikūrusiems periferijoje. Niekur pasaulyje iki šiol nėra vienos nuomonės ir recepto, kaip palaikyti ryšius su vietine bendruomene. Kitas klausimas, kuris mums kelia ne mažesnę nerimą, – kaip palaikyti ryšį su Lietuvos meno scena. Rengiame įvairias parodas ir ši problema po truputį mažėja. Tiesą sakant, mes visiškai nesijaučiame esantys periferijoje, tą rodo ir didelis mūsų draugų būrys socialiniame tinkle *Facebook*.

Nidoje yra vos vienas kitas menininkas ir su jais rimčiau kol kas nebendravome, ketiname tą padaryti artimiausiu metu. Daugiau dirbame su vietinėmis kultūros organizacijomis ir Nacionaliniu parku. Kartais ir nusiviliame, nes vietinius kultūros profesionalus bandydami įtraukti į tarptautinius renginius nesulaukiame jokio atsako. Lengviau užmegzti ryšį su moksleiviais, kurie laisvai šneka angliškai ir noriai dalyvauja kūrybinių dirbtuvių veikloje. Deja, kai išvyksta studijuoti, beveik nė vienas negrįžta, tad Neringai gresia demografinė duobė, bet čia jau kita tema.

Būtų galima retoriškai klausti, ar vietinei mažo miestelio bendruomenei apskritai bent kiek svarbus ir reikalingas šiuolaikinis menas? O jei paklaustume, kiek statistinis vilnietis domisi šiuolaikiniu menu? Atsakymas būtų toks pat.

Vadinasi, turime dėti visas pastangas, kad juo susidomėtų ir vieni, ir kiti. Dėkoju už pokalbį.